

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de korpschef van de Politie
Mevr. Janny Knol
Nieuwe Uitleg 1
2514 BP DEN HAAG

Datum 9 april 2025
Onderwerp Onderzoek demonstraties

Geachte mevrouw Knol,

In de brief van 6 februari 2024 kondigde de Inspectie Justitie en Veiligheid (Inspectie JenV) aan een onderzoek te starten naar de functie van de politie bij demonstraties. Dit onderzoek heeft geresulteerd in een rapport dat aan de minister van Justitie en Veiligheid is aangeboden. De conclusies en aanbevelingen in het rapport gaan in op de bredere functie van de politie bij demonstraties. Tijdens het onderzoek zijn ook enkele bevindingen naar voren gekomen die betrekking hebben op specifieke aspecten van het politieoptreden bij demonstraties, maar die niet in de aanbevelingen van het rapport zijn opgenomen. Gezien de aard van deze bevindingen en het belang van het onderwerp, vindt de Inspectie JenV het van belang om deze met u te delen.

In deze brief gaat de Inspectie JenV nader in op de bevindingen met betrekking tot de volgende onderwerpen: 'huisbezoeken', 'kennis over het demonstratierecht', 'communicatie met demonstranten' en 'de inzet van de ME'. Voor de eerste drie onderwerpen doet de Inspectie JenV op basis van haar bevindingen aanbevelingen. Wat betreft de 'inzet van de ME' worden geen specifieke aanbevelingen gedaan, maar de Inspectie JenV geeft u wel een overweging mee over de inzet van de Mobiele Eenheid (ME).

Huisbezoeken

Uit het onderzoek is gebleken dat de politie informatie verzamelt over demonstraties door onder andere informanten in te zetten. Hierbij worden demonstranten van specifieke actiegroepen rechtstreeks benaderd. Deze benaderingen, zoals huisbezoeken door personen die zichzelf als politie identificeren en die beschikken over persoonlijke informatie van de betrokkenen, worden door demonstranten als intimiderend ervaren. Voor veel demonstranten voelt dit als een bewuste poging om hen af te schrikken en hun verdere deelname aan demonstraties te ontmoedigen.

De Inspectie JenV constateert dat deze werkwijze het tegenovergestelde effect kan hebben van wat wordt beoogd. Waar de politie een vertrouwensband wil opbouwen, versterken de huisbezoeken juist het wantrouwen van demonstranten

Inspectie Justitie en Veiligheid

Directie Politie, Security en Crisisbeheersing
Afd. Politie en Security

Hoge Nieuwstraat 8
2514 EL Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.inspectie-jenv.nl

Contactpersoon

contact@inspectie-jenv.nl

Ons kenmerk
6315175

*Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden.
Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.*

richting de politie en de overheid, vooral bij de groepen waar deze huisbezoeken zich op richten.

Zoals uit de conceptversie van het rapport Faciliteren en Begrenzen bleek, schreef de Inspectie JenV deze huisbezoeken toe aan TOOI. In de wederhoor heeft de politie aangegeven dat huisbezoeken niet in de werkwijze van TOOI passen en de ervaringen van demonstranten met huisbezoeken niet direct aan TOOI te relateren zijn. De Inspectie JenV heeft echter geen antwoord kunnen krijgen op de vraag wie de huisbezoeken wel aflegt. De Inspectie JenV zit dit als een risico gezien de maatschappelijke discussie rondom huisbezoeken en de grote (ervaren) impact op de burgers die dergelijke bezoeken krijgen.

De Inspectie JenV beveelt aan om te onderzoeken wie binnen de politieorganisatie huisbezoeken aan demonstranten aflegt, de werkwijzen rondom deze huisbezoeken grondig te evalueren en te beoordelen of deze aansluiten bij de beoogde effecten die de politie met de huisbezoeken wil bereiken.

Kennis over het demonstratierecht

Het demonstratierecht is een complexe materie die op verschillende punten afwijkt van de (wettelijke) kaders waar agenten doorgaans mee te maken hebben. Gezien het grote aantal demonstraties dat jaarlijks plaatsvindt en de frequentie waarmee agenten hiermee in aanraking komen, is het essentieel dat zij beschikken over een basiskennis van het demonstratierecht. Uit gesprekken met politiemedewerkers en actiegroepen blijkt echter dat deze kennis nogal eens ontbreekt bij politiemensen.

De Inspectie JenV constateert dat er binnen de politieorganisatie wel degelijk veel kennis aanwezig is over de Wet openbare manifestaties (Wom) en het demonstratierecht, maar dat deze kennis meestal geconcentreerd is op specifieke afdelingen of bij individuele medewerkers. Daarnaast bestaan er binnen de politie verschillende initiatieven om kennis over het demonstratierecht te vergroten, zoals filmpjes, flyers en masterclasses. Uit gesprekken blijkt echter dat deze initiatieven vaak op eenheidsniveau worden ontwikkeld en georganiseerd, zonder structurele uitwisseling met andere eenheden.

De Inspectie JenV ziet dit als een gemiste kans. Het breed delen en toepassen van bestaande kennis en trainingsmateriaal binnen de gehele politieorganisatie kan de kennis over het demonstratierecht aanzienlijk verbeteren. Een organisatiebrede aanpak zou bovendien bijdragen aan een meer uniforme en geïnformeerde werkwijze, wat gezien de aard en omvang van demonstraties in Nederland van groot belang is.

De Inspectie JenV beveelt aan om de bestaande initiatieven ter verbetering van kennis over het demonstratierecht binnen de verschillende eenheden te inventariseren en deze breed uit te dragen binnen de gehele politieorganisatie.

Communicatie met demonstranten

Naast inhoudelijke kennis over het demonstratierecht is ook de wijze van omgang met demonstranten belangrijk. De manier waarop demonstranten worden benaderd en hoe er met hen wordt gecommuniceerd kan een positieve invloed hebben op hun bereidheid tot samenwerking met de politie. Uit het inspectieonderzoek blijkt dat de communicatie van de politie met demonstranten niet altijd bijdraagt aan een constructieve samenwerking. Een mogelijke

Inspectie Justitie en Veiligheid

Directie Politie, Security en Crisisbeheersing
Afd. Politie en Security

Datum

9 april 2025

Ons kenmerk

6315175

verklaring hiervoor is dat het werk bij demonstraties andere vaardigheden vraagt van politiemensen dan het reguliere politiewerk. Tegelijkertijd blijkt dat politiefunctionarissen die wél beschikken over deze vaardigheden vaak goede resultaten bereiken in het leggen van contact met demonstranten, zelfs onder moeilijke omstandigheden en in gespannen situaties.

De Inspectie JenV beveelt aan om, waar nodig, specifieke aandacht te geven aan het bijbrengen van de benodigde communicatieve vaardigheden aan politiemedewerkers, zodat zij effectief met demonstranten kunnen communiceren.

De inzet van de ME

Tijdens gesprekken met politiemedewerkers en actiegroepen is uitgebreid gesproken over de inzet van de ME bij demonstraties en vooral over de noodzaak hiervan. Er zijn onmiskenbaar situaties waarin de aanwezigheid van de ME cruciaal is voor het waarborgen of herstellen van de openbare orde en veiligheid.

De Inspectie JenV wil echter wijzen op een mogelijk onbedoeld effect van de aanwezigheid van de ME. Enkel de aanwezigheid van de ME kan spanningen tussen demonstranten en de politie aanwakkeren. Zoals tijdens enkele gesprekken werd aangegeven, kan de ME in sommige gevallen als een rode lap op demonstranten werken. Dit kan leiden tot escalatie, terwijl dit niet de intentie van de politie is. De Inspectie JenV benadrukt dat dit effect van de inzet van de ME zich niet alleen beperkt tot een selecte groep meer activistisch ingestelde personen. De aanwezigheid van de ME kan bredere spanningen veroorzaken die ook de houding van een grotere groep demonstranten beïnvloedt.

Hoewel de Inspectie JenV niet wil treden in de expertise van de politie met betrekking tot de inzet van de ME, acht zij het wel belangrijk een overweging mee te geven. Bij demonstraties is het essentieel om in samenspraak met het bevoegd gezag zorgvuldig af te wegen wanneer en hoe de ME zichtbaar wordt ingezet, niet alleen vanuit het oogpunt van de-escalatie maar ook gezien de impact op de capaciteit van andere politietaken.

De Inspectie JenV geeft ter overweging om bij de inzet van de ME bij demonstraties expliciet rekening te houden met de mogelijke reacties van demonstranten op de zichtbare aanwezigheid van de ME en de impact hiervan op de openbare orde en veiligheid. Om deze afweging te maken is het goed eerder optreden van de ME bij demonstraties en de reacties van demonstranten daarop te evalueren.

Indien u verdere toelichting wenst op deze aanbevelingen en/of het bredere rapport over de functie van de politie bij demonstraties, ben ik uiteraard bereid om hierover met u in gesprek te gaan.

Inspectie Justitie en Veiligheid

Directie Politie, Security en Crisisbeheersing
Afd. Politie en Security

Datum

9 april 2025

Ons kenmerk

6315175

Hoogachtend,

Waarnemend inspecteur-generaal Inspectie Justitie en Veiligheid,
namens deze,

**Inspectie Justitie en
Veiligheid**
Directie Politie, Security en
Crisisbeheersing
Afd. Politie en Security

Datum
9 april 2025

Ons kenmerk
6315175

P.C.J. Neuteboom
Hoofdinspecteur-directeur Politie, Security en Crisisbeheersing